

Informatie voor auditcommissies: overzicht wet- en regelgeving (februari 2021)

Inleiding

De eisen voor auditcommissies van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen zijn te vinden in Boek 2 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek (BW), de Nederlandse Corporate Governance Code, de Verordening (EU) 537/2014¹ (EU-Verordening), de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) en het Besluit instelling auditcommissie² (BIAC).

Boek 2 BW

Artikel 2:393 BW bevat onder meer een bepaling over de benoeming van de accountant. De algemene vergadering van aandeelhouders is bevoegd tot het verlenen van de opdracht. Als deze daartoe niet overgaat of er geen algemene vergadering van aandeelhouders is, is de raad van commissarissen bevoegd of, zo deze ontbreekt, het bestuur. Verder brengt de accountant omtrent zijn onderzoek verslag uit aan de raad van commissarissen en aan het bestuur, waarbij hij ten minste melding maakt van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

De Nederlandse Corporate Governance Code

Artikel 2:391 lid 5 BW verplicht ondernemingen om in hun jaarverslag de naleving van de Nederlandse Corporate Governance Code op te nemen. De Nederlandse Corporate Governance Code geldt in beginsel voor alle beursgenoteerde ondernemingen. Daarbij geldt het 'pas toe of leg uit'-principe: Ondernemingen mogen afwijken mits ze dit voldoende motiveren in hun jaarverslag.

Op grond van de Nederlandse Corporate Governance Code bereidt de auditcommissie de besluitvorming van de raad van commissarissen voor over het toezicht op de integriteit en kwaliteit van de financiële verslaggeving van de vennootschap en op de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen van de vennootschap. Zij richt zich onder meer op het toezicht op het bestuur ten aanzien van kort gezegd de samenwerking met de interne auditor en de accountant, de financiering, ICT en ICT-risico's, en belastingbeleid.

Enkele andere relevante principes zijn dat de auditcommissie het eerste aanspreekpunt is van de accountant wanneer deze onregelmatigheden constateert in de verslaggeving en dat het voorzitterschap van de auditcommissie niet wordt vervuld door de voorzitter van de raad van commissarissen, noch door een voormalig bestuurder van de onderneming. De auditcommissie doet verslag aan de raad van commissarissen over de wijze waarop de effectiviteit van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen is beoordeeld; de wijze waarop de effectiviteit van het interne en externe audit proces is beoordeeld; materiële overwegingen inzake de financiële verslaggeving; en de wijze waarop de materiële risico's en onzekerheden zijn geanalyseerd en besproken en wat de belangrijkste bevindingen van de auditcommissie zijn.

Verder overlegt de auditcommissie zo vaak als zij dit noodzakelijk acht, doch ten minste éénmaal per jaar, buiten aanwezigheid van het bestuur, met de accountant.

¹ Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie.

² Besluit van 26 juli 2008 tot uitvoering van artikel 41 van Richtlijn nr. 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen nr. 78/660/EEG en nr. 83/349/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen en houdende intrekking van Richtlijn nr. 84/253/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen (Besluit inzake auditcommissies).

De EU-Verordening

Artikel 5, 11 en 16 EU-Verordening bevatten een aantal bepalingen met betrekking tot auditcommissies van OOB's, waaronder Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Zo regelt artikel 5, lid 4 EU-Verordening dat de auditcommissie toestemming moet geven voor andere diensten dan niet controlediensten, voor zover toegestaan. NB. In Nederland zijn niet controlediensten aan de OOB en aan die organisatie gelieerde entiteiten geheel verboden, zie art. 24b Wta.

Artikel 11 EU-Verordening regelt de zogeheten aanvullende verklaring van de externe accountant aan de auditcommissie, die de resultaten van de uitgevoerde wettelijke controle toelicht. In de aanvullende verklaring licht de accountant de resultaten van de uitgevoerde wettelijke controle toe, waarbij hij onder andere informatie opneemt over zijn communicatie met de auditcommissie, en over bevindingen rond (vermoedelijke of geconstateerde) niet-naleving, voor zover deze bevindingen relevant worden geacht voor het vermogen van de auditcommissie om haar taken te vervullen.

Artikel 16 EU-Verordening regelt het selectieproces van de accountant(sorganisatie) en de prominente rol die de auditcommissie daarbij vervult. De auditcommissie is verantwoordelijk voor een eerlijk en transparant selectieproces. In het selectieproces worden tenminste twee accountant(sorganisaties) betrokken. De selectiecriteria zijn transparant en non-discriminatoir (zie art. 16 lid 3 sub a) en bevatten voldoende informatie om de inhoud van de wettelijke controle te begrijpen. De selectie vindt plaats volgens de selectiecriteria en daarbij wordt rekening gehouden met de bevindingen en conclusies naar aanleiding van gepubliceerde inspectierapporten van de AFM. De auditcommissie motiveert haar aanbeveling aan de raad van commissarissen (of aan het bestuur bij een one-tier board). De aanbeveling bevat ten minste twee keuzemogelijkheden en een gemotiveerde voorkeur van de auditcommissie voor één daarvan. Het voorstel van de raad van commissarissen aan de aandeelhouders, omvat de aanbeveling en voorkeur van de auditcommissie. Indien het voorstel van de raad van commissarissen afwijkt van de aanbeveling van de auditcommissie, dan bevat het voorstel van de raad van commissarissen een voldoende en toereikende motivering. De gecontroleerde entiteit dient desgevraagd aan de AFM aan te tonen dat de selectieprocedure op een eerlijke wijze is uitgevoerd.

Artikel 27 van de EU-Verordening schrijft voor dat toezichthouders, zoals de AFM, het functioneren van auditcommissies regelmatig monitoren. Op grond van artikel 49 en 51a Wta is de AFM belast met het toezicht op de naleving en de uitvoering en handhaving van de EU-Verordening. Bovendien ziet de AFM toe op de naleving van de Wta en het BIAC door auditcommissies.

De Wta

Op grond van artikel 21a Wta kunnen bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld ten aanzien van de instelling door OOB's van een auditcommissie of een orgaan met gelijksoortige taken en ten aanzien van de hierbij in te dienen aanvullende verklaring als bedoeld in artikel 11 EU-Verordening. Zie verder bij BIAC.

Sinds 1 juli 2018 is in artikel 48a, zevende lid, Wta de verplichting opgenomen voor accountantsorganisaties die wettelijke controles bij organisaties van openbaar belang (OOB's) verrichten om de voornaamste toezichtbevindingen en conclusies van de AFM mede te delen aan de auditcommissies van betreffende OOB's, indien de AFM de bevindingen en conclusies openbaar heeft gemaakt en deze mede gebaseerd zijn op de onderzochte wettelijke controles.

Het BIAC

Ter uitvoering van artikel 21a Wta (en artikel 2:391 lid 5 en 6 BW) is het BIAC vastgesteld. Uit het BIAC volgt de verplichting voor een OOB om een auditcommissie of een vergelijkbaar orgaan in te stellen. Een auditcommissie moet zijn samengesteld uit leden van de raad van commissarissen of uit leden van het bestuur die niet belast zijn met het uitvoerend bestuur. Verder dient de meerderheid van de leden van de auditcommissie, inclusief de voorzitter onafhankelijk te van de rechtspersoon en moet de auditcommissie ten minste één financieel expert tellen.

De auditcommissie moet het leidinggevende of toezichthoudende orgaan van de onderneming in kennis stellen van het resultaat van de wettelijke controle en toelichten op welke wijze de wettelijke controle heeft bijgedragen aan de integriteit van de verslaggeving, en welke rol de auditcommissie in dat proces heeft gespeeld. Ook moet de auditcommissie kort gezegd toezien op en meedenken over het verslaggevingsproces, het interne beheersingssysteem en de uitvoering van de wettelijke controle. Bij dat laatste moeten de bevindingen en conclusies naar aanleiding van onderzoeken van de AFM worden betrokken.

Daarnaast moet de auditcommissie toezien op de onafhankelijkheid van de accountant en de juiste toepassing van het verbod op de verlening van nevendiensten aan de rechtspersoon. De auditcommissie stelt ook de selectieprocedure voor de accountant vast en draagt een accountant voor aan de raad van commissarissen (zie ook artikel 16 EU-Verordening).